

Темирбаева С.К.

**МАМЛЕКЕТТИК ЖАНА МУНИЦИПАЛДЫК
КЫЗМАТТАРДЫ КӨРСӨТҮҮНҮН ЧЕНЕМ-УКУКТУК
НЕГИЗИН КАЛЫПТАНДЫРУУ**

Темирбаева С.К.

**ФОРМИРОВАНИЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ
ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ И МУНИЦИПАЛЬНОЙ
СЛУЖБЫ**

S.K. Temirbaeva

**THE FORMATION OF THE REGULATORY LEGAL FRAMEWORK
STATE AND MUNICIPAL SERVICE**

УДК: 347.6

Коомго мамлекеттик кызмат көрсөтүү системасынын түшүнүктүк жана мазмундук жагын регламентте турган тийиштүү ченем-укуктук негиздин жоктугу мамлекеттик кызмат тармагындагы иретсиздик себептеринин бири болду. Кызмат системасын реформалоодо биринчи кезекте дал ушундай укуктук негизди түзүүгө көңүл бурулган.

Негизги сөздөр: мамлекет, укук, муниципалдык кызмат, демократия, өнүгүү, сапаттуу, кызмат, экономика.

Кыргызстан на современном этапе своего развития встала на путь формирования новой политической системы, строительство демократического общества, переход от плановой экономики к рыночной, проведение политических реформ, реформ в банковской и финансовой сферах и т.д. Начала складываться новая структура органов государственной власти.

Ключевые слова: государство, право, муниципальная служба, демократия, развитие, качества, служба, экономика.

Kyrgyzstan at the present stage of its development on the path of formation of a new political system, the construction of a democratic society, the transition from planned to market economy, political reform, reform of the banking and financial sectors, etc. Started to develop a new structure of public authorities.

Key words: state, law, municipal service, democracy, development, quality, service, economy.

Баарыбызга белгилүү болгондой, бүгүнкү кыргыз мамлекетинин укуктук көйгөйлүү маселелеринин бири болуп – мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарды көрсөтүүнүн укуктук негиздерин калыптандыруу маселеси эсептелет. Акыркы учурда юриспруденция жаатында ар тараптуу илимий-изилдөө иштери жүрүп жатканы менен аталган жаат дээрлик түрдө окумуштуулардын көз жаздымында калып кеткендей туюлат, ошондуктан биз өз иликтөөлөрүбүздү мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарды көрсөтүүнүн укуктук негиздерин калыптандыруу багытында жүргүзүүнү туура көрдүк.

Анткенибиз сапаттуу мамлекеттик кызматтарды көрсөтүү мамлекеттин түпкүлүктүү, негизги мил-

дети болуп эсептелет. Андай милдет жарандын жана адамдын кызматтарды пайдаланууга болгон конституциялык укуктарын камсыз кылуу боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциясында бекитилген мамлекеттин кепилдиктеринен келип чыгаарын да баса белгилейбиз. Республиканын Конституциясы өлкөнүн негизги, Баш мыйзамы болуу менен бирге, коомго кызмат көрсөтүү тармагынын укуктук негизин түптөп, өнүктүрүүгө башкы негиз болот. Ушуну менен бирге мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүү тармагында мамилелерди Кыргыз Республикасынын бир катар мыйзамдары менен башка ченем-укуктук акттарында (78, 79) чагылдырылган жөнгө салуулар үзүк-үзүк жана толук эмес мүнөздө болуп, бул сапаттуу кызмат көрсөтүүгө мүмкүндүк бербей жана аталган тармактагы терс факттарга алып келген. Мамлекеттик кызмат көрсөтүү системасын оптималдаштыруу боюнча чыныгы ишти баштоодогу эң биринчи кезектеги кадам Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн «**Жеке адамдарга жана юридикалык тараптарга мамлекеттик кызмат көрсөтүү системасын оптималдаштыруу чаралары жөнүндө**» токтомунун 2011-ж. 31-мартында (№129) кабыл алынышы болду [1, 23-б.].

Аталган ченем актында биринчи жолу «мамлекеттик кызмат» түшүнүгү жеке жана юридикалык тараптардын өз укуктарын ишке ашырууга, мыйзамдуу кызыкчылыктарын канааттандырууга же аларга ченем-укук акттары тарабынан жүктөлгөн милдеттерин аткарууга багытталган сурамдарын аткаруу боюнча Кыргыз Республикасынын аткаруу бийлигинин ыйгарымдуу мамлекеттик органдары менен бюджеттик мекемелеринин иш-аракеттеринин натыйжасы катары жазылган.

Токтомдо мамлекеттик кызматтардын бирдиктүү реестрине аныктама берилип, аны калыптандыруунун баштапкы баскычтары, мамлекеттик кызматтын критерийлери, кызматтардын акылуу же акысыздыгын аныктоого карата көз караш, ыкмалары беки-тилген. Алар менен катар эле мамлекеттик кызмат-

тарды көрсөтүү боюнча мамлекеттик органдардын иш-аракеттерин инвентаризациялоо тартиби да көрсөтүлгөн. Бул токтомго ылайык «**Кыргыз Республикасында аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдары менен бюджеттик мекемелер жеке жана юридикалык тараптарга көрсөтүүчү мамлекеттик кызматтардын нукка салынган бирдиктүү реестрин (тизмесин) калыптандыруу тартиби жөнүндө жобону**» бекиткен.

Аталган жободо мамлекеттик кызматтардын тизмесин түзүү ыкмасы да аныкталган, ал ыкма аркылуу кызматтардын санын жакшы кылууга, мамлекеттик органдардын мамлекеттик кызмат болуп эсептелбеген иш-аракеттеринин натыйжаларын аныктоого, ошондой эле аутсорсинг принциби боюнча жеке менчик секторго аткарууга тапшырылышы мүмкүн болбогон кызматтарды аныктоого багытталган. Токтомдун ченемдерине ылайык учурда күчкө ээ мамлекеттик кызматтардын бирдиктүү реестри калыптанган.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн «**Аткаруу бийлигинин органдары, алардын түзүмдүк бөлүктөрү жана ведомстволор алдындагы мекемелер көрсөтүүчү мамлекеттик кызматтардын бирдиктүү реестрин бекитүү жөнүндө**» токтому 2012-жылдын 10-февралында бекитилген (№85). Анда республикада мамлекеттик кызматтарды көрсөтүү системасын тартипке келтирүүгө дагы бир ченем-укуктук кадам болду. Бул акт аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдарына Бирдиктүү реестрге киргизилбеген кызматтарды акы төлөтүү менен көрсөтүүгө тыюу салат.

Мамлекеттик кызмат тармагынын укуктук негиздерин түптөндүрүүгө мыкты өбөлгө түзгөн кийинки акт КРнын Өкмөтүнүн «**Жеке жана юридикалык тараптарга аткаруу бийлик органдары, алардын түзүмдүк бөлүктөрү менен ведомстволор алдындагы мекемелер көрсөтүүчү мамлекеттик кызматтардын стандарттарын бекитүү жөнүндө**» токтому 2014-жылдын 3-июнунда кабыл алынган. Бул мыйзамдык акт менен Өкмөт Ведомстволор аралык комиссия сунуштаган мамлекеттик кызмат стандарттарынын долбоорлорун беките баштады.

Жогоруда аталган токтом Кыргыз Республикасынын калкка жана юридикалык тараптарга мамлекеттик кызмат көрсөтүүгө байланышкан ведомстволор ичиндеги жана ведомстволор аралык процесттерди нукка салуу жана оптималдаштыруу, мамлекеттик кызмат көрсөтүү тутумдарын жакшыртуу боюнча олуттуу баскычтарынын бири болуп эсептелет. Буга байланыштуу мамлекеттик (муниципалдык) кызмат көрсөтүү жараянында аткарылчу административдик башкаруу ж.б. иштерди бирдиктүү иретке келтирип жакшыртуу максатында Мамлекеттик кызматтын типтүү административдик регламенти иштелип чы-

гып, өз убагында КРнын Өкмөтүнүн 22.06.2014, №287-р буйрутмасы менен бекитилген [2, 5-б.].

Мамлекеттик (муниципалдык) кызматтын административдик регламенттерин киргизүү аталган иш-аракеттерди иретке келтирүүгө, мамлекеттик кызмат көрсөтүү процессинде ведомстволор ичиндеги жана ведомстволор аралык өз ара аракеттешүү талаптарын аныктап, аларды жөнгө салууга, мамлекеттик кызмат көрсөтүү процессинде чечим кабыл алуу үчүн негиздерди конкреттештирүүгө, чечимдерди кабыл алып ишке ашыруунун ачыктыгын камсыз кылууга мүмкүнчүлүк берет. Ошондой эле бул мамлекеттик органдардын мамлекеттик кызмат көрсөтүүгө катышкан кызматкерлери менен жетекчилеринин жеке жоопкерчилигин жогорулатат. Жалпысынан мамлекеттик (муниципалдык) кызматтарды көрсөтүүчүлөрдүн иштерин регламенттөө аларды көрсөтүү мөөнөтүн кыскартууга, мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарды көрсөтүүгө бөлүнчү бюджеттик каражаттарды колдонуу сапатын жана оң натыйжалуулугун жогорулатууга түрткү болот.

Баса белгилей кетчү дагы бир жагдай мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарды көрсөтүү системасын реформалоо боюнча бирдиктүү иш жүргүзүү максатында Кыргыз Республикасынын «**Муниципалдык кызматтарды көрсөтүү системасын оптималдаштыруу боюнча чаралар жөнүндө**» атайын токтому 2014-жылдын 3-июнунда (№302) кабыл алынган. Белгилүү болгондой аталган токтом муниципалдык кызматтарды көрсөтүү системасын реформалоо боюнча иш-аракеттердин алгоритмин бекиткен.

Муниципалдык кызматтарды көрсөтүү системасын реформалоонун өзгөчөлүгү муниципалдык кызматтардын классификациясын: **негизги жана кошумча** кызматка бөлүү болду. Анда негизги муниципалдык кызматтар өлкөнүн өкмөтү бекиткен муниципалдык кызматтардын реестрине таянып, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан керектүү мамилелерин жөнгө салат, ошондой эле мамлекеттик жана муниципалдык кызматтардын реестрлерин, аларды көрсөтүү стандарттары менен административдик регламенттерин түзүү критерийлерин жана тартибин аныктайт.

Ошентип биз бул жолку макалабызда мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарды көрсөтүүнүн укуктук негиздерин камсыз кылган, мамлекеттик деңгээлде ишке ашырылып жаткан алгачкы укуктук, нормативдик актыларына, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн кээ бир токтомдоруна токтолуп, аларга саресеп салууга, аларга кээ бир укуктук баа берүүгө жана алардын мамлекеттин башкаруу турмушундагы орду жана ролу тууралуу учкай кеп козгоого аракет кылдык.

Адабияттар:

1. Купряшин Г.Л. «Новое государственное управление»: стратегия обновления государства». Государственное управление: новые технологии. Полиграф сервис. - М., 2004.
2. Муниципальные услуги в Кыргызской Республике: (вопросы и ответы). – Бишкек, 2014.
3. Мурзаев С.К. Организация предоставления услуг на местном уровне в Кыргызской Республике. «Эффективное управление на местном уровне»: материалы международной научно-практической конференции. - Владимир, 2006.
4. Осборн Д., Гейблер Т. Реформа государственной власти: как предпринимательский дух преобразует государственный сектор. Reading, MA: Addison-Wesley. 1992.
5. Основы управления: Государственное и муниципальное управление, антикризисное управление, управление персоналом, менеджмент: Окуу куралы. А.В. Суриндин. - М.: КДУ, 2008.
6. Панина О.В. Проблемы и результаты применения административных регламентов и стандартов в органах исполнительной власти //«Современная наука: Актуальные проблемы теории и практики» журналы.

Рецензент: к.ю.н., доцент Орозов Ж.Ж.
